

Karszt- és barlangkutatósi

TÁJÉKOZTATÓ

Kiadja a
Magyar Karszt- és Barlangkutató
Bizottság

Kézirat gyanánt

BUDAPEST

1961 *jul-aug*

Műszaki és Természettudományi Egyesületek Szövetsége
Budapest, V., Szabadság tér 17.

A MAGYAR KARSZT ÉS BARLANGKUTATÓ BIZOTTSÁG

T Á J É K O Z T A T Ó J A

1961 július - augusztus

Készül a MAGYAR KARSZT- ÉS BARLANGKUTATÓ TÁRSULAT felkérésére, a karszt- és barlangkutatók eredményeinek rögzítése és ezeknek a tagsággal való ismertetése céljából.

Augusztus 20.

Alkotmány ünnepe, az új kenyér ünnepe. Betakarítottuk a termést, megerősödött országunk. A dolgozó nép egy évi kenyere biztosítva van magtárainkban. Az aratás egy esztendőre biztosította kenyerünket, az alkotmányunk egy életre biztosította életünk fejlődését. Nyári kutató táboraink is hasonlóan biztosítják barlangkutató munkánk folytatását megint egy éven át az új nyári kutató táborokig, az új nagy erőkifejtésekig. Nem lenne azonban teljes értékű nyári munkánk, ha annak eredményeit, tapasztalatait nem közölnénk az ország valamennyi barlangkutatójával. Mérlegeljük, értékeljük hát nyáron elért eredményeinket és a következő évnegyedben számolunk be TÁJÉKOZTATÓNK hasábjain: mit csináltunk a nyáron? Milyen eredményeket értünk el? Milyen tapasztalatokat szereztünk? Erősödjön meg Társulatunk azáltal is, hogy mindenki kötelességének tartja ezentúl, hosszabb, vagy rövidebb jelentésben beszámolni nyári munkájáról!

Vezetőség

A kiadvány sokszorosítását a Művelődésügyi Minisztérium Kiadói Főigazgatósága 1236/1961 szám alatt engedélyezte.

Szerkesztő: BARÁTOSI JÓZSEF

Pelelős kiadó: Dr. HEGEDŰS GYULA

LEKTOROK: Dr. Dénes György és Kárpátné Radó Denise

A sokszorosítást az MTE SZ sokszorosító osztálya végezte.

Budapest, 1961. augusztus

Készül 900 példányban.

A BARLANGOK TUDOMÁNYOS ÉRTÉKEINEK MEGÓVÁSÁRÓL.

Magyarországon több törvényes rendelkezés van, amely biztosítja a tudomány számára, közvetve tehát a mi számunkra, akik mint barlangkutatók legalább annyira a tudomány szolgálatában is állunk, mint a turisztikáéban, hogy a barlangok értékes leletei ne menjenek veszendőbe, ne sikkadhassanak el hozzánémértők kezén. A Minisztertanács 13/1949 sz. törvényerejű rendelete biztosítja, hogy bármilyen ásatásra csak a M. Tud. Akadémia adhat engedélyt. Ezt a határozatot részletezi a 863-015/1952 VI. KM rendelete. Az Orsz. Természetvédelmi Tanács határozatba hozatta, hogy bármelyik barlangban olyan munkát végezni, amelyik a barlang k épét, terjedelmét megváltoztatná, természetes kitöltését megbolygatná, csak a Tanács engedélyével lehet elvégezni. Ezeket a rendeleteket nem szabad úgy vennünk, hogy ellenünk irányulnak. Ellenkezőleg! Mi, barlangkutatók, kell, hogy e rendelkezések őrei, végrehajtásának biztosítói legyünk, hiszen országunk barlangjai elsősorban a mieink, de mi tartozunk is gondjukat viselni.

Szeretném néhány szóval elmondani, milyen feladat hárul reánk ezzel kapcsolatban:

A barlangokban tudományos értékű képződmények, leletek lehetnek. Felbecsülhetetlen tudományos értéket képviselhetnek a kitöltésben rejtőző őslénytani, vagy régészeti leletek, s ugyanilyen fontosak lehetnek a barlang különféle földtani és ásványtani képződményei. Azonban - és ez talán mondani valóm legfontosabb része a szakembernek maga, a lelőhelyéről kiemelt tárgy nem mond semmit. Ismernie kell a legpontosabb előkerülési körülményeket: a réteget, amelyben volt, fekvését, ahogyan a rétegben elhelyezkedett, gyakran vizsgálnia kell a kitöltésanyagot, amely a leletre tapadt, vagy közvetlen közelében volt, stb. Ha tehát valaki talál egy érdekesebb tárgyat és ennek nyomán ~~terkál~~ kezd a barlangban, majd diadallal viszi leletét valamelyik tudományos intézetünk szakemberéhez (barlangkutatóknak irván, azt az esetet fel sem tételezem, hogy nem viszi szakemberhez, hanem fiókjába dugja!), csodálkozással fogja tapasztalni, hogy a szakembernek a lelet láttán felragyogó arca mint sötétedik el, hogyan üt ki rajta a kétségbeesés, ha a lelet valóban jó, értékes - lenne, ha előfordulásának minden körülményét ismernénk. Így nem az !

Elmondok erre egy példát: Nagyon fontos lelet és Jakucs László kollegánk teoriájában kulcsfontosságú lett volna az a néhány ujjbtkori cserép, amelyet a közelmultban az Óriások terme sziklái között találtak a Baradlában. Régészek szálltak ki a helyszínre, megnézték az azóta gondosan lemosott cserepeket, napkig kutattak az Óriások terme sziklái között, de ujjbtkakat nem találtak. Azután lemondással állapították meg, hogy a cserepeket tudományos szempontból enyhén szólva szemétnél is kevesebb érték illeti. Mert ki biztosít arról, hogy a cserepeket nem egy mult héten a barlangban járt turista szedte össze az aggteleki oldalon, ahol a felszínen gondos kezek kupacba rakták (talán, hogy a látogatóknak ne kelljen keresgélgniök, ha vinni akarnak belöle), s azután az óriások termében már megunta a zsebében cipelni és eldobta a sziklái között . . . ?

Ha szakember emelte volna ki öket, megnézte volna patinájukat, az alattuk lévő szikla felszínét, stb. és teljes biztonsággal megtudta volna állapítani, hogy mióta fekszenek azon a helyen.

Feladatunk tehát az, hogy:

- 1/ Mi magunk ne turkáljunk a barlang talajában. Ne féltsük az ott lapuló óskori csontot, vagy edénycserepet. Ha kibírta eddig, kibírja ezután is, és egyszer ugyis sor fog majd kerülni tudományos feltárására.
- 2/ Ha járatot vagyunk kénytelenek bontani és eközben előkerül valami érdekesség, legyen annyi önfegyelmünk, hogy a munkát hagyjuk abba és küldjük értesítést a Magyar Nemzeti Muzeum-Történelmi Muzeum Adattár-ának (Bpest VIII. Muzeum krt. 14-16. tel: 134-466), ahonnan sürgösen szakembert irányítanak a helyszínre, vagy válaszolnak, utbaigazítást adnak a munka folytatására. Ha legnagyobb ipari és mezögazdasági földmunkáink alkalmával - ahol pedig anyagi kérdések is latba esnek - ki tudják várni ezt a rövid időt, mennyivel inkább ki kell várunk nekünk, akik a tudománynak is hűségét esküdtünk, amikor a Társulatba beléptünk?
- 3/ Ha munkánk közben új barlangot találunk, jelentsük a Természetvédelmi Tanácsnak (Budapest, V., Egyetem tér 5. Tel: 385-179) azzal, hogy a jelentést a Nemzeti Muzeumnak is továbbítsák.
- 4/ Ne bizzon senki abban, hogy X, vagy Y szakembert jól ismeri, vagy sokat hallott róla, majd neki «megüzenni» a lelet előkerülését, hátha eljön megnézni.

X, vagy Y éppen másutt dolgozik, vagy nem érdekli az ügy, vagy lusta elmenni. De ha hivatalosan tesszük meg a jelentést, kénytelen lesz elmenni hivatalból ő, vagy másvalaki és az is megeshet, hogy így a lelőhely további feltárásához hivatalos és anyagi támogatást is kap az illető csoport, amire legjobb példa a bükki Tarkó-fülke feltárása.

5/ Ahhoz, hogy valaki cipész legyen, vagy esztergályos, sokat és kitar-
tóan kell tanulnia, dolgoznia. Ne higgyük, hogy sokkal kevesebbet kell tanulnia
valakinek ahhoz, hogy régész, vagy paleontologus legyen. Azt hiszem, nem
lebecsülése barlangkutató társainak, ha feltételezem, hogy néhány előadás
meghallgatásától, sőt még néhány szakkönyv elolvasásától sem válik senki
geologussá, vagy paleontologussá. Ezért helytelen úgy érezni, hogy: «No per-
sze, mindez vonatkozik mindenki másra, de én már egyszer-kétszer jártam
szakemberekkel együtt, láttam hogyan csinálják; ha másnak nem is szabadna,
de én árok egy ici-pici gödröcskét. Majd meglátjátok, hogy fognak örülni....»
De, hogy! A «Ne nyúlj hozzá!» felírás Rád is vonatkozik!

Ha ezt a néhány szempontot figyelembe vesszük, a magunk számára mentjük
meg kedvenc barlangjaink tudományos anyagát, a magunk barlangkutatói szín-
vonalát emeljük arra a szintre, amit valamennyien önmagunktól is megkívánunk.

V.L.

- - -

H I R E K

A Társulat Vezetősége és Szerkesztőbizottsága rendkívüli együttes ülést tartott
a legközelebb megjelenő Évkönyv és az augusztusban megjelenő «Karszt és
Barlangkutató» közélapunk megrendelésével kapcsolatban. Az ülést dr. Dudich
Endre elnökünk 1961. július 12.-ére hívta össze.

Az ülésen dr. Bertalan Károly társelnökünk, az Évkönyv szerkesztője
és Balázs Dénes titkárunk, a Karszt és Barlangkutató szerkesztője tá-
jékoztatták a szóban levő kiadványok helyzetéről és azok nyomda megrende-
lésének előrehaladásáról. A hozzászólások után kialakult viták és megbeszélé-
sek végeredményeként az alábbi határozatokban állapodtak meg:

1/ Az Évkönyv részére összegyűlt anyag két esztendő anyagának és terjedelmének felel meg. Tekintettel a közel 20 ivnyi terjedelemben ezt az évkönyvet 1960-61 évek évkönyvének közösen hozzuk ki. Igy kötést, borítólapot tartunk meg és lehetővé tesszük egyformán értékes cikkek együttes megjelenését, ugyanakkor utolérjük két éves elmaradásunkból önmagunkat és 1962 év januárjában az 1961-es Évkönyv megjelenik.

2/ A Karszt és Barlangkutató mintegy öt ivnyi terjedelemben jelenik meg, lehetőleg ez év augusztusában. A benne megjelenő cikkek minden tagunk érdeklődésére számíthatnak. Reméljük, hogy sokan meg fogják venni tagjaink közül. (Kérjük a kutatócsoportok vezetőit, hogy segítsenek a «Karszt és Barlangkutató» terjesztésében.)

3/ Az együttes ülés határozatot hozott, hogy az elkövetkezendő Évkönyvekben egy-egy cikk író lehetőleg két ivben belüli terjedelemben közölje mondanivalóját. Hosszabb cikk csak egészen kivételes esetben közölhető.

4/ Az 1962-es ÉVKÖNYV terjedelmét 10 ivben határozták meg. A szerkesztőség gondosan válogassa meg, hogy a leginkább odavaló cikkek okvetlenül beleférjenek ebbe a szűk terjedelemben.

-.-

A BARLANGTANI MUZEUM vasárnaponként 10-17 óra között rendszeresen nyitva van. Társulati tagjaink látják el az ügyeletet ebben az esztendőben, társadalmi munkában. Egyre nagyobb a látogatottsága. 180-250 személy is felkeresi egy-egy vasárnap. Orosz, francia, angol, német, csehszlovák, lengyel, román nyelven kellene ismertetni az anyagot. Kérjük azokat a tagjainkat, akik idegen nyelveken is beszélnek, hogy vállaljanak minél több ügyeletet. Ez nekik is jó nyelvyakorlás.

-.-

F e l h í v á s T a g t á r s a i n k h o z !

Könyvtárunk rendezése, kartotékozása megkezdődött. Ezért kérjük minden Tagtársunkat, hogy a nálunk kölcsönlevő könyveket mielőbb szolgáltatassák vissza. Könyvtárunk fejlesztése érdekében pedig, arra kérünk mindenkit, hogy a birtokában lévő, vagy általa írt, szerkesztett és készített barlangi vonatkozású munkákat, különnyomatokat, cikkeket, térképeket, stb., ajánlja fel Társulatunk könyvtára részére.

Együttal közöljük azt, hogy a régi Barlangkutató Társulat kiadványaiból, a Barlangkutatás és Barlangvilág c. folyóiratok egy részét sikerült megszerezniünk. Ezek azonban hiányosak! Az alábbiakban közöljük a hiányzó évfolyamokat, illetve számokat:

Barlangkutatás: I-II. évf., III. évf. 3-4. sz., IV. évf., V. évf. 3-4.sz. VI. évf., VIII - XV évf., XVI. évf. 2-4.sz. és XVII. évf. 2. számtól.

Barlangvilág: I. évf. II. évf. 1-2.sz. IV. évf. 1.sz. VI. évf. 1-2.sz. VIII. évf. X. évf. 1-2 sz. és a XIV., évf. 1. számtól.

Ugy szintén megkaptuk a Földtani Értesítő-t is, azonban ebből is hiányzik az I., II. és III. év., IV. évf. 4.sz., X. és XI. év., valamint a XII. évf. 1.sz.

Ha Tagtársaink ~~közül~~ hiányzó évfolyamokból, illetve számokból fölös példányt volna, úgy azokat is köszönettel vennénk könyvtárunk részére. Esetleg a nekünk levő fölös példányokból cserét is felajánlunk.

L.L.

Könyvtárunk gyarapodása.

Az Orsz. Széchenyi Könyvtártól könyvtárunk részére a következő könyveket kaptuk:

Kühár Flóris: Barlangok, sirok, kupolák. Bp. 1935.

Beschreibung der berühmten Adelsberger Grotte in Krain. Adelsberg 1866.

Egyed László dr.: A hegységképződés és gyűrődés mechanizmusáról. Bp. 1960.

Bulla Béla dr.: Quelques problèmes géomorphologique interglaciaires de la zone périglaciaire du pleistocène. Bp. 1960.

Bidló Gábor: Balatoni aragonit-kiválás. Bp. 1960.

Bertalan Károly: Barlangkutatás Szilice környékén. Bp. 1943.

A Borsod Megyei Idegenforgalmi Hivataltól:

Lillafüred barlangjai. Második átdolg. kiad. Miskolc 1961.

Külföldről cserébe: (a kiküldött Évkönyvünk első válasza) példányai

Gustav Abel-től, Salzburg, saját cikkei;

Die Lasaberger Frauenhöhle und Bewandnis der Höhlennamen. Kny, 1961.

Beringungsergebnis an Mopsfledermäusen im Lande Salzburg.

D. Prof. Nangeroni-tól, Milano, saját cikkei:

Appunti di geomorfologia sul M. Clemo e dintorni (L. d'Iseo). Milano 1958.
«Campi», «Piani», «Polja» in Italia in una recente pubblicazione. Firenze 1960.
Dei criteri per la classificazione delle cavitá sotteranee naturali. Firenze 1958.
Carsismo e grotte d'Italia. Milano 1957.

Szabó Pál Zoltán ajándéka:

Szabó Pál Zoltán: A pécsi Mecsek karsztvizének hidrodinamikai sajátosságai.
(Különnyomat.)

Venkovits István ajándéka:

Venkovits István: Újabb megfigyelések a karsztvizkérdéssel kapcsolatban.
(Különnyomat.)

Venkovits István: Leszivárgó csapadékvizek vegyi összetételének változásai.
(Különnyomat.)

-.-

JELVÉNYEK KAPHATÓK 10.-Ft

ÉVKÖNYV KAPHATÓ 10.- Ft

SCHÖNVISZKY LÁSZLÓNÁL HIVATALI ÓRÁK ALATT, a

L E N I N T E R E M B E N.

ÉRTEKEZLET A MÉRNÖKGEOLOGIAI TÉRKÉPEZÉS ÜGYÉBEN.

Az MTESZ több egyesülete közös megbeszélést tartott a hazai mérnökgeológiai térképezés megindítása ügyében. A vitaindító előadás a Zeitschrift für angewandte Geologie két cikkének ismertetése volt. Az első a KGST keretében nemrég Németországban lezajlott ankéten hozott határozatokról szól, míg a másik inkább a végrehajtás módozataival foglalkozó, módszertani cikk volt. A hozzászólók nagyrésze a mérnökgeológiai térképezés hazai szükségességét hangsúlyozta. A nagyobb szabású építkezések, létesítmények tervezése, sőt kivitelezése érdekében ilyen atlaszok készítése elengedhetetlenül szükséges. Sokszor a rendelkezésre álló megfelelő céltérkép esetleg nagyobb szabású anyag megtakarítást is eredményezhet. Ennek érdekében úgy vélik, hogy addig is, amíg ezen hatalmas munka egy állami intézmény, vagy annak ezen célból létesített szerve keretében megindulhatna, a geológiai térképek finomításával lehetne a munkát megindítani. Együttal az Ép. és Közl. Műsz. Egy. Ásványföldtani tanácske bejelentette, hogy - az eddig rendelkezésükre álló adatok felhasználásával - Budapest egy pesti, illetve budai kerülete mérnökgeológiai térképének elkészítését vették tervbe. Végül a jelenlevők úgy határoztak,

hogy a felvetődött gondolatokat írásban foglalva a Földtani Intézet útján felterjesztik a Földtani Főigazgatósághoz.

S.L.

- - -

Szomoruan közöljük.

1961. július 2.-án Szabó Attila fiatal barlangkutató tagtársunkat végzetes szerencsétlenség érte a mátyáshegyi kőfejtőben. (Nem a barlangban!) Két társát akarta felülről kötéllel biztosítani felszíni sziklamászás gyakorlása közben és ezért felment a barlang bejárata felett levő tetőre. Innen lezuhant és még aznap éjjel a kórházban meghalt. A szerencsétlenség oka valószínűleg az, hogy a szíve gyenge volt és a nagy meleg miatt elszédült. (az orvosi vizsgálat szerint is erre lehet következtetni.) Sziklamászók véleménye szerint, akik megnézték a helyszínt és beszéltek a szerencsétlenség szemtanúival, a balesetet tragikus véletlen okozta, a sziklamászás szempontjából nem követtek el hibát. Mindenesetre ez a szomorú eset is arra hívja fel a figyelmet, hogy sziklamászást csak a lehető legnagyobb körültekintéssel végezzünk. (Ugyancsak legyünk nagyon elővigyázatosak barlangkutatók közben. Szerkesztő)

(Cz.J. - B.J.)

- - -

E G E R.

Az Ifjúsági Bizottság az egri barlangkutatókkal karöltve Egerben rendezte meg f.év.VII.hó 1-én és 2.-án az Országos Barlangnapot. Július 1.-én, szombaton 19 órakor találkoztak az ország különböző részeiből erre a napra ide gyülekezett barlangkutató tagtársak. Megjelent dr. Hegedüs Gyula választmányi tagunk is a NIM képviselőjeként. Ott volt Barátosi József ügyvezető társelnök, dr. Jakucs László társelnök, dr. Dénes György titkár és az Ifjúsági Bizottság vezetőségének tagja Winkler Mária, aki az IB részéről szervezte a barlangnapot. Az egriek részéről, mint házigazdák, Estók Bertalan, Lengyel Gábor, dr. Mikó Sándor és Órsi András fogadták a vendégeket.

Érdekes újítás volt ezen, az immár másodizben megrendezett barlangnapon, hogy nem voltak versenyek. Július 1-én este előadások ismertették a résztvevőkkel a Bükk barlangjainak típusait, majd régészeti szempontokból világította meg a következő előadó a Tarkői Barlang értékes anyagát, végül helyi munkájukat ismertették az egriek. Az első előadást dr. Jakucs László kandidátus,

305457

társelnökünk tartotta, mindenkit lebilincselő fejtegetése sok részletre is kiterjedt. A második előadást dr. Jánosy Dénes tagtársunk, a Nemzeti Múzeum munkatársa tartotta. Mindannyian örültünk a szakmailag érdekes, előadásában figyelmeztető részletes ismertetésének. Végül Órsi András egri barlangkutató tagtársunk ismertette az egriek munkáját. A három előadás összefüggően ismertette a másnap valamennyiünk által meglátogatandó Tarkői Barlang viszonyait, jelentőségét és munkakörülményeit.

Sok érdekes hozzászólás mellett külön kell megemlítenünk a dorogi barlangkutatókkal érkezett Benedek Endre választmányi tagunk, a mi részünkre érdekes hozzászólását, aki igyekezett egybevetni az egri és a dorogi problémákat. A hozzászólások végén az ügyvezető társelnök rámutatott a most hagyománnyá fejlődő évi országos barlangnap jelentőségére, annak vándorgyűlés szerű megtartásában. Megköszönte Lengyel Gábornak és az egrieknek szíves fáradozását a barlangnap megrendezésével kapcsolatban, ugyanakkor Winkler Máriának is, hogy az országos szervezést, az egész összefogását olyan lelkesedéssel és ügybuzgalommal végezte. A késő estébe nyúló vitát és tanácskozást az elnöklő Lengyel Gábor kedves bucsuszavai rekesztették be.

Estére ki-kiszállására tért aludni, az egriek haza, a vidéki vendégek a kollégiumokba. (Azt állítják, hogy néhányan táncolni is elmentek az éjjel. Ugy tudjuk ezek is igen jól szórakoztak és másnap semmi fáradság sem volt észlelhető rajtuk mindaddig, míg a közös program és a városnézés tartott ... Hazafelé már aztán kevesebb éberség és több álmoság, sőt kifejezett mély alvás volt kimutatható a vasuti kocsiban).

Julius 2-án, vasárnap külön autobusszal utaztunk az egriek tarkői sátoráborába, majd felkerestük a barlangot is, az iszapolót, illetve mosót is. Igen komoly teljesítményt végeznek azok a tagtársaink akik ezt a munkát és a vele járó hegymászást végzik. A tábor egyike volt a legjobban rendben tartott táboroknak. Mint megtudtuk sok anyagi támogatásban részesülnek (15-20 ezer forint) és egyike a legjobban élelmezett táboroknak, mert napi 20.-Ft az átlag étkeztetési keretük. Sajnálatos félreértés-sorozat következtében a táborba érkezett «vidéki» vendégek és az egri táborozók között nem jött létre baráti beszélgetési kapcsolat. Mint utóbb kiderült, a vendégek a háziaktól várták, az egriek

a vendégektől a kezdeményezést. Így hát utólag rázunk őszinte szeretettel kezdet minden táborozóval, akik ott voltak és akik nem tudták, hogy a táborfegyelem határán innen, vagy túl van-e ha magánkezdeményezésre hozzánk csatlakoznak. Pedig a vendégekből még egy pihenő helyetti ~~hó~~almérkőzés is tellett volna a barlang megtekintése után.

Ebédet már Egerben ettünk, ki hátizsákból, ki meleget az egri vendéglátók vezetőségével együtt közösen egy kisvendéglőben. Utána egyesek a strandot keresték fel, a «vidékiek» nagyobb része közösen kereste fel a város nevezetességeit, történelmi emlékeit, a Várat, Gárdonyi sírját, a minaretet, stb. Dénes György a maga közvetlen módorában és nagy olvasottságával élvezetesen és fáradhatatlanul magyarázott tagtársainknak. Késő délután ért véget az Egerben jólsikerülten megrendezett második Barlang-nap.

A szervezést dicséret illeti és éppen ezért az egriek részére a Társulat Ifjúsági Bizottsága EMLÉKLAPOT adott át. Fogadják ehhez a Társulat jókívánatait. Külön kell megemlítenünk, hogy a barlangnapon most is mint az első barlangnapon a dorogi Kadić Ottokár barlangkutató csoport képviseltette magát a legnagyobb számban. A lelkes vezető mindig meg tudja találni a lehetőségeket ahhoz, hogy a társulat közös programjában valóban segítsen. Lehet, hogy ők rendezik a harmadik Barlang-napot? lehet. . . B.J.

M I S K O L C.

A Herman Ottó bgkcs után Borbély Sándor társelnökünk is bejelentette 8 tagból álló önálló barlangkutató-csoportjának névsorát és beküldte azok tagdíját is.

Legutóbb, a nyár elején másik miskolci barlangkutató-csoport is kérte elismerését a Társulatunktól. Lukácsik József (Miskolc, Diósgyőr, Bertalan-u 31/a) csoportvezető igen kedves levélben közölte velünk, hogy a vezetőség miskolci látogatásából fakadóan jelenti be 18 tagból álló csoportjának csatlakozását a Társulathoz. Idézzük levelének egyik megleghangu részletét szószerint is: «Kedves Józsi-bácsi, ha lennének szivesek, kitöltő űrlapot küldeni, hogy minél hamarabb csatlakozhassunk mi is az Országos Kutató Család köré.»

Már nevet is választottak bgkcs-juknak: «Diósgyőri Bányászklub TÓTH BUCSO-KI ISTVÁN barlangkutató csoportja» címen fognak működni. Sok munkaköve-
305459

vel és reménnyel telve indulnak új keretben régi munkájuk folytatásához. Őszintén kívánjuk, hogy munkájuk közben még több öröme, eredményre találjanak mint amennyire számítottak.

-.-

Kívánjuk, hogy mind a három eddig bejelentett miskolci barlangkutatócsoport mintegy 50 tagja, igaz barátsággal találja meg egymás mellett munkáját.

-.-

V E S Z P R É M.

Amint már említettük folyó év június 11-én jól sikerült a Bujólikhoz vezetett barlangismertető tura. A VDSZ Természetbarát Egyesület veszprémi NEVIKI-MÁFKI Osztálya és a Veszprémi Barlangkutató Csoport által közösen szervezett kiránduláson mintegy százötvenen vettek részt, zömmel Veszprémből, Ajkáról és Almásfüzitőről. A Bakony ezideig ismert legnagyobb barlangját, melyet a veszprémi barlangkutatók 1960-ban tártak fel, husz látogató járta - helyesebben kuszta - végig teljes hosszúságban, további tízenöt pedig a Váróteremnek nevezett részig jutott el. Közöttük volt Komáromy Jenő bácsi, a NEVIKI-MÁFKI turista szakosztály vezetője is, aki 59 évével fiatalokat megszégyenítő vállalkozóképvel és ügyességgel tette meg a nehéz utat.

A résztvevők többsége a felszíni turán vett részt, melynek során a barlangkutatók bemutatták a Kabhegy fontosabb víznyelőit, köztük a bontás alatt álló Macskalyukat. Utóbbi az érdeklődők nagy öröme, kutatóinknak pedig nagy szomorúságára éppen impozáns vizesést tüntetett el a remélt barlangrendszerbe, újra friss törmelékkal tömve el a márközel 9 méter mély kutatóaknát.

A Bujólikhoz most már turista jelzés is vezet, mely az Ajka-Kabhegy csúcs sárga jelzésről ágazik le a Nyirtónál. Balesetek elkerülése végett azonban a Veszprémi Csoport a barlangot továbbra is lezárva tartja, a kulcs dr. Markó Lászlónál vehető át (Veszprém, MÁFKI).

Dr. Markó László
a veszprémi bkgcs. vezetője

ELKÉSZÜLT A TERESZTENYEI BARLANGKUTATÓ ÁLLOMÁS.

Julius első hetében újabb egyhetes rohammunkával befejeződött a Kinizsi Barlangkutató Szakosztály teresztenyei kis menedékházának építése. Elkészült az épület belső vakolása, a padlózat betnoozása, az ablak üvegezése stb. és a következő héten már birtokba is vették a barlangfeltáró brigádok. A befejező munkákat is nagymértékben segítette a Szerencsi Cukorgyár, kőműveseket, továbbá építkezési anyagokat, szállítóeszközöket bocsátott a kutatók rendelkezésére.

Az új bázispont - mely már a második Kinizsi kutató állomás az Aggteleki-karszton - lehetővé teszi, hogy a teresztenyei barlangrendszer feltárása ne csak kampányszerű expedíciók keretében történjen, hanem a munkálatokat hosszú hónapokon át kedvezőtlen idő esetén is folytatni lehessen.

B.D.

ÚJ TÉRKÉP KÉSZÜL A SZEMLŐHEGYI-BARLANGRÓL.

A Szemlőhegyi-barlangról mindmáig nem rendelkezünk teljes, korszerű térképpel. Az elmúlt években a Kinizsi barlangkutatók a barlangban több új szakaszt tártak fel, s bár ezekben lokális felmérő munka folyt, végleges összefoglaló térkép nem készült.

Az elmúlt hónapokban a Kinizsi egyik térképész brigádja Horváth János vezetésével neki látott a már rég megérett feladat megoldásának. (A brigád tagjai még: Antal László és Stefanik György). A munka első felét már meg is oldották: a barlang ember számára hozzáférhető valamennyi szakaszát bejárták és előre mintegy 80 fixpontot rögzítettek. Ezeket a helyeken falbarmélyítve és jól becementezve tartós kivitelű számozott alumíniumlapokat helyeztek el a falakban. Ez a fixpontrögzítési mód kitűnően bevált, alkalmazását más barlangok térképezésénél is javasoljuk.

A térképezés műszeres felvételező munkája a következő hetekben indul:

B.D.

Magyar Honvédelmi Sportszövetség Budapesti Elnöksége Könnyűbuvár Szakosztály Barlangkutató Csoportja (Budapest, XIII. Dagály-u 11/a) az alábbi munkatervet küldte be:

1. A tapolcai tavasbarlang további feltárása, a vizalatti szakaszok feltérképezése.
 2. A tapolcai tavasbarlangról készített vizalatti filmünk kiegészítése, és hangosítása.
 3. Az eddig elkészült filmünk bemutatása a bécsi kongresszuson.
 4. A barlangkutató csoport tagjai számára különleges buváriképzést, illetve továbbképzést szervezünk.
 5. Bármely barlangkutató csoportnak szifonátuszási problémák megoldásával kapcsolatban rendelkezésére állunk; ez alkalommal felhívjuk a barlangkutató csoportokat, hogy ilyen problémáikkal forduljanak hozzánk. (Marek István)
- (Munkatervük sikeres teljesítését őszintén kívánjuk, és hozzá jó szerencsét!

Vezetőség)

Előzetes jelentés a latori Vizfő-i táborozásról.

1961. július 1-től 15-ig a vámórségi és ruhaipari barlangkutatók vezetésem alatt a Lator Vizfőnél táboroztak. Táborozásunk alatt a forrás barlangrendszerének feltárásán fáradoztunk. Ez idő alatt 1.400 órát dolgoztunk, amelynek 70%-a földalatti feltáró munka volt. A forrásnak a régi kürtőjében csigavonalban haladtunk lefelé és közben kb. 15-17 m³ agyagot és követ «termeltünk» ki, amelyet csiga és vödör segítségével juttattunk a felszínre. Munkánknak ezt a szakaszát eredményesnek mondhatjuk, mivel expedíciónk elé réül tűzött karsztvizszintet az utolsó napokban sikerült elérnünk. Kutatásunkat a jövőévben tovább fogjuk folytatni.

Tudományos megfigyelések feldolgozása és kiértékelése folyamatban van, amelynek eredményét lapunk legközelebbi számában fogjuk olvasóink szíves tudomására hozni. Kutatást, illetve megfigyelést folytattunk még az Ilonakut-i viznyelőnél és tőle nem messze egy zsombolyban, amelyben a továbbjutást egy nagy szikla egyelőre megakadályozta, valamint a Tebepusztai-órház közelében lévő barlangban.

Ezen a helyen is köszönetet kell mondanunk Sály község VB titkárának Földi Istvánnak, Hencsei Ernő latori igazgató tanítónak, valamint Sály TSZ Elnökének és orvosának azért az önzetlen segítségért, amellyel expedíciónk munkáját elősegítették. Nem szabad azonban megfeledkeznünk az utörőtábor két kispajtásáról sem Faragó Zoltánról és Németh Istvánról, akik táborozásuk alatt eljöttek hozzánk és segítettek munkánkat.

Köszönet illeti a miskolci Rádiót is, amely eljött táborunkba és a rádión keresztül népszerűsítette a barlangkutatók társadalmi munkáját. (Szilvássy Gyula)

B E S Z Á M O L Ó

Lapzártakor kaptuk az első beszámolót ezévi nyári kutató munkáról, a beszámolót teljes egészében közöljük:

Az M.K.B.T. rudabányai csoportjának nyári kutatótábora.

A tábor helye: Tornanádaska. Ideje: 1961. július 18 - 26-ig. Célja: a diósi tuffolyó kibontása.

Ennek kibontását a többször magasra feltörő gejzirszerű víztömeg indokolta. Ebben a községben van egy nagy forrás is, ami csendes időjárás esetén is 600-800 liter vizet ad percenként. Ez a forrás egy sziklafal tövében ered, a sziklafal erősen tufásodott rétegekből áll, a fal aljában kisebb lyukat, járhatatlan üregeket találunk. A sziklafal erősen tufásodott rétegekből áll. A község határában van a mi munkaterületünk. Munkahelyünktől DNY-i irányban, kb. 1 km-re található a Pasnyag forrás. Ennek vízhozama kb. 500-600 l/perc.

Tornanádaska községben és környékén található hegység közepén vasoxidtól színeződött mészkő, amelynek fajsúlya jóval nagyobb mint a rendes mészkő. Egyes darabok tiszta «vörös márványnak» mondhatók.

Az 1. munkanap utazással, táborrendezéssel, környék és terepszemlével telt el.

A 2. munkanap kora reggeli ébresztővel kezdődött. Közös szemlével megállapítottuk a víz pontos feltörésének helyét. Első teendő a partoldalon burjánzó kőkénybokrok vadszőlővel felfutott «őserdejének» a letakarítása volt. Utána következett a nagyobb kőtörmelékkel fedett felszín megtisztítása. Ezeket széttörni nem volt könnyű. Ezeket a patakmeder két oldalán falszerűen raktuk egymásra, s ennek háta mögé került az apróbb törmelék. Lefelé, a víz által jelzett tiszta kőzetdarabok között 1 1/2 m-t haladtunk. Másodszor jól kiszélesítettük az akna felső nyílását a meder irányában, azonban idáig még szál sziklát nem találtunk. Ezenkívül igen érdekes és elgondolkoztató, hogy az aknából kiszédett minden egyes darab kőnek gömbölyű formája van. Ugyanakkor az első méter után, ökölnyi nagyságu kvarcdarabokat találtunk. A munka d.u. 17^h-kor ért véget, közben reggeli és ebédszünet.

A 3. munkanapon tovább mélyítettük aknánkat, egyre jobban foglalkoztatta gondolatunkat, hogy ha nem találunk szál-falat, aminek hátat vetve ácsolni tudnánk, reménytelen lesz a lejjebbjutás, mert kisebb nagyobb kőzetdara-

bokat, aminek hézagjait márgás törmelék tartja, nem tud az ember ácsolni, csak koszorúzással lehet a munkahelyet biztonságossá tenni. Óvatosan minden darab anyagot ami laza volt leszedtük és így haladtunk lefelé. Estére már 3 m mélyen voltunk.

A 4. munkanap sem volt könnyebb munkánk. Az aknában továbbra is tisztára mosott laza köveket és igen kevés márgás törmeléket találtunk. Itt a hét legnagyobb öröme ért minket. Öklömnyi nagyságu cseppkődarabot találtunk.

Itt egy kb. 1 1/2 q követ bontottunk körül. A kövek között mélyen leláthatóan kisebb üregek voltak. Ennek irányában próbáltuk folytatni munkánkat. Délután az előbb jelzett, nagy követ már annyira körülbontottuk, hogy - bár stabilan állt - a továbbhaladás veszélyessé vált. Abba is akartuk hagyni, mikor az utolsó veder törmeléket felküldve lent dolgozó társunk hirtelen feljebb ugrik, még ki sem fejei mondanivalóját, amikor hatalmas robajjal beomlott a nagy kő és még néhány q törmelék. Ez az omlás annyira lehangolt minket, hogy a további aznapi munkát azonnal beszüntettük.

Az 5. munkanapon az előzőnap beomlott és omlasztott törmeléket háromágu állvány és csiga segítségével vödöröztük ki a mintegy 7 m mélységből. A nagyobb köveket a csigán átvetett kötéllel huzzuk ki. A hozzávaló állványt is akkor kellett elkészíteni, mondhatnám ez volt a legnehezebb munka, mivel a környező erdőben megfelelő fát alig találtunk. A nagy kő kivételével minden törmeléket sikerült felszínre szállítani, azonban a nagykövet a legnagyobb erőfeszítésünkkel sem tudtuk kiemelni az aknából. Elhatároztuk, hogy másnap megkeressük a körzeti robbantóme stert és annak segítségét kérjük.

A 6. munkanap műszaki vezetőnk elment és elintézte a robbantómesterrel, hogy másnap segítségünkre siet. Közben a többiek egy kutatóakna ásásához fogtak hozzá. A céluk a szálszikla elérése volt. Ez nem sikerült.

Az utolsó munkanap a lőmester elvégezte a robbantást, mi azonban már nem dolgoztunk, mivel a biztosítás egyáltalán nem volt megfelelő. A tervünk, hogy legközelebb megfelelő koszorúzással biztosítsuk munkahelyünket és így folytassuk a továbbjutást.

A nap többi része kirándulással és szórakozással telt el.

A kutatótábor ugyan nem végződött kézzel fogható eredménnyel, de miután biztosítottuk a továbbhaladás veszélytelenségét, úgy az elkövetkező időkben reméljük, hogy munkánk több sikerrel jár.

Részvevők: Gyenge Albert, Gyenge János, Koós Zoltán, Perjési Gyula,

Kecskés József.

(Kecskés József)

A Vörös Meteor TE. Barlangkutató Szakosztályának 1961. évi expedíciójáról.

A VMTE Bgkut. Szakosztályának imolai kutatótáborában egymást váltják a kutatócsoportok. A Vörös Meteor Központi Osztályának barlangkutatói mellett júliusban a KÖZÉRT (Élm. ker. Iskola) és a Petőfi Gimnázium, augusztusban a szentesi Horváth Mihály Gimnázium barlangkutatói ültöttek táborát. A festői erdei tisztáson felvert sátoztábor közelében igen nehéz, de rendkívül érdekes feltáró munkán dolgoznak kutatóink: a múlt év nyarán kezdeti szakaszában feltárt Imolai-viznyelőbarlang tavalyi végpontját jelentő kavicsdugó kibontásán és a barlang további szakaszainak feltárásán.

Ugyanazon a környéken, az alsóhegyi Vecsembükkön ültöttek táborát a Vörös Meteor zsombolykutatói is, kik az Alsóhegy néhány eddig még embernemjárta zsombolyának feltárását és átkutatását tüzték ki célul.

(Dr. Dénes György az expedíció vezetője)

- - -

A Vörös Meteor és a Lóczy Lajos barlangkutatócsoportok bódvaszilasi kutatótáboráról.

1961. július 30-án Bódvaszilás község határában, a Szöllős-fejkertrben egymás mellett ültötte fel sátraikat a Vörös Meteor és a Lóczy Lajos barlangkutató csoport. Munkahelyül két eddig nem bolygatott viznyelőt választottunk ki, melyeket az ez év husvétii terepbejárás során derítettünk fel a Vörös Meteor kutatói. Az egyik nyelőben a Vörös Meteor a másikban a Lóczy Lajos Bgkcs. brigádja dolgozik. A nyelők a táborától északra kb. 1200 m-re egymástól kb. 300 m-re két hatalmas töbr fenekén található, az Alsóhegy nagyfennsíkjának pereme alatt és mély vizmosások vezetnek beléjük a meredek oldalakról. Mindkét nyelő időszakos. A lefutó viz simára mosott szálkőzetnek ütközik, illetve annak hasadékában tűnik el a törmelékkel elzárt mélyben. A két nyelő hovatarozása még nem tisztázott. Megfestésüket - amennyiben alkalom nyílik rá - a kutatótábor ideje alatt elvégezzük. Kutatótáborunkat augusztus 20-án bontjuk.

(Müller Ernő táborvezető helyettes)

- - -

UJ LAPTÁRS.

Örömmel értesültünk arról, hogy a Magyar Hidrológiai Társaság új lapot, Hidrológiai Tájékoztatót adott ki. A lap negyedévenként jelenik meg, és olyan szerű anyagot tartalmaz, mint a mi most megjelenő «Karszt- és Barlangkutató» c. kiadványunk lesz. A Hidrológiai Tájékoztató 1961. március hónapban jelent meg először.

Első számában olvashatunk a Római-fürdő forrásainak történetéről, a bükkszéki gyógyvizekről, a tatabányai barnakőmedence karstvizrendszeréről. Ez csupán néhány kiragadott cím a sok cikk közül. Foglalkozik a lap a víz gazdasági jelentőségével is. Az «Új elgondolások vízterápiák kihasználásában» c. cikk beszámol arról, hogy hogyan lehet több energiát olcsóbban előállítani, és tájékoztat arról, hogy a magyar-csehszlovák közös-érdekű Duna-szakasz jobb kihasználása érdekében csehszlovák és magyar mérnökök fogtak össze szovjet segítséggel. Egy másik cikkből megtudjuk, hogy a Fertő tavat meg akarják menteni, vagy a Rába, vagy a Duna vizének felhasználásával, magyar és osztrák erők együttes munkájával. Foglalkozik a Tájékoztató a gyógyvizek kérdésével is.

Az új lap tehát sok értékes tanulmányt foglal magában. Reméljük lapársunk a mi karst- és barlangkutatói problémáinknak a jövőben is helyet fog adni lapjain. Szeretettel köszöntjük új testvérlapunkat és sok sikert kívánunk munkájához.

(Barátosi Kálmán)

- - -

BESZÁMOLÓ A CSEHSZLOVÁKIAI GOMBASZÖGI-BARLANGBAN VÉGZETT BUVÁRMUNKÁRÓL

A Magyar Honvédelmi Sportszövetség Budapesti Elnökségének barlangkutató csoportja a rozsnyói barlangkutatók meghívására 1961. május 7-9-én szifonátuszási kísérleteket hajtott végre a csehszlovákiai Gombaszögi-barlangban.

A rozsnyói barlangkutatók me rülésünket és a felvonulást kitűnően előkészítették. Eredeti terv szerint megérkezésünk napján nem szándékoztunk merülni, de közben komoly eső esett és félő volt, hogy a vízszint emelkedése megkísérletünket. Ezért megérkezésünk napján azonnal megkezdtük a merülést.

A problémát jelentő szifon a bejáratától 1.200 méterre van. A barlang felfedezése óta, immár 10 éve megoldhatatlan problémát jelentett a rozsnyói barlangkutatóknak. Próbálkoztak már robbantással, vízszintsüllyesztéssel, de mindeddig nem jutottak előbbre.

A felvonulás után elsőnek Kádár Imre készült fel a merülésre. Néhány perces merülés után fel kellett jönnie, mert a készüléke nem működött kifogástalanul. Ő öt méteres mélységbe jutott le, ahol feneket ért a 7 C fokos vízben. A következő me rülő Schopper Tibor volt. A szifon első részét teljes egészében felderítette és megtalálta azt a hasadékot, ahonnan a víz e

szifonrészbe jött. Ez a hasadék görgetett kavicsal volt vastagon borítva és ez a kavics a hasadékot egészen leszűkítette, s így a továbbjutás nehézségekbe ütközött. Feltétlenül pihenőre, valamint a felkavart, iszapos víz letisztulására volt szükség."

A merüléseket másnap az előző napi tapasztalatok felhasználásával folytattuk. Elsőnek Schopper Tibor merült és az előző napon megtalálta, a hasadék szájánál lévő kavicsdombot átásta, s így a hasadék bejáratát kibővítette. Ezután bejutott a szifon második részébe, amely 55 fokos szögben haladt lefelé. A szifon alját ugyancsak vastagon borította a görgetett kavics, a felső része pedig enyhén tagolt szikla volt. Ezt a szakaszt tíz méter mélységig tudta követni, amikor a járat annyira elszűkült, hogy a továbbjutás lehetetlenné vált. Jellemző az elszűkülésre, hogy a víz öt-hat másodperc alatt letisztult, míg a tágasabb részekben a tisztulás négy-öt óra hosszat tartott. Itt a szikla tükörsimára volt csiszolva, ami szintén a szűk keresztmetszetnek a jellemzője."

Schopper Tibor mintegy 16 percet tartózkodott nyitott gumiruhában a hideg vízben, amely végülis visszatérésre kényszerítette. Utána Kádár Imre merült, aki a lent kikötött vezetőkötél mellett hamar rátalált a szűkületre és azt teljes hosszában felderítette, irányát iránytüvel bemérte, s ezután megpróbálta átásni magát, a szűkület alját borító vastag kavicsrétegen. Ez részben sikerült is neki, és derékig át is bujt a hasadékon. Ekkor azonban figyelmes lett arra, hogy a kavicsréteg lassan csuszik lefelé a kiásott árokba. Ez azt a veszélyt rejtette magában, hogy átjutás esetén a kiásott árkot betemeti a kavics (a kiásás kb. 10-12 perces erős fizikai munka!), és a buvár csak újabb ásás után juthatna vissza - az újabb ásásra azonban a levegőkészlet csökkenése nem adhat lehetőséget. Így Kádár Imre - nagyon helyesen - a megszerzett adatokkal a birtokában, visszafordult.

Tekintettel arra, hogy a rendelkezésünkre álló felszerelés újabb akadály elhárítására nem volt megfelelő, s ezenkívül időnk sem volt már, a szifonkutatót Kádár Imre merülésével befejeztük.

Számunkra az jelentett volna igazi örömet, ha sikerül átjutnunk a szifon másik oldalára: ezért egy kissé lehangoltak voltunk. Rozsnyói barátaink azonban igen sokra értékelték a munkánkat, hiszen azokat az adatokat, amelyekre szükségük volt, mi megszerzeztük.

Összegezve: munkánkkal sikerült segítséget nyújtanunk a rozsnói barlangkutatóknak, s egész ottani tevékenységünkkel elmélyítenünk a csehszlovák-magyar barátságot.

(Schopper Tibor)

ÉVKÖNYVÜNK 1959. kötetéből eddig 102 db-ot küldtünk ki külföldre, részben intézményeknek cserébe, részben tudósoknak, szakembereknek tiszteletpéldányképen. Eddig a Szovjetunióból, Romániából, Olaszországból, Csehszlovákiából és Ausztriából mintegy 21 db különféle kiadványt kaptunk vizsonzásképen. Köztük a Szovjet Tudományos Akadémia Földtani és Földrajzi Szakosztályától, az Olasz Szpeleologiai Társaságtól, az Osztrák Barlangkutató Szövetségtől, stb.

S.L.

NYÁRI KUTATÓ TÁBORAINK.

Lapzártáig, július hó 20-ig csupán az alábbi kutatótáborok tényleges megindulásáról sikerült tudomást szerezni.

- 1/ Élelmiszerkereskedelmi Iskola és a Petőfi Gimnázium bgk.csoportja közösen szállt táborba f. év július 1-én Imolán.
- 2/ A Vámórség és a Ruhaiipari Természetbarát Egyesület bgk.csoportja Latorvizfő mellett szállt táborba f.év július hó 1.-én
- 3/ Vass Imre bgkcs és a Térképészeti Intézet néhány tagja közösen szállt táborba f. év július hó 1-én Jósvafőn.

F e l h i v á s !

Ezúton újból kérem a barlangkutató csoportok vezetőit, hogy a társulati munka nyilvántartásának zavartalan vezetése érdekében minden alkalommal a tábornyitás napján egyszerű levelezőlapon, vagy levélben közöljék a társulattal a következő adatokat:

- 1/ A táborba szálló barlangkutató csoport neve.
- 2/ A tábor postai címe, és megközelítési lehetősége.
- 3/ A tábor vezetőjének neve.
- 4/ A tábornyitás napján a tábor létszáma.
- 5/ A táborozás tervezett időtartama.

A fenti rövid jelentést azért is kérem, mert szeretnénk módot találni arra, hogy a Társulat vezetősége a tábort, ha arra időt tudunk biztosítani, felkereshesse, érkezését előre jelezhesse. Ugyancsak kérem a táborvezetőket, hogy a tábor bontásának napján levelezőlapon értesítsék a társulatot a tábor befejezéséről, annak feltüntetésével, hogy a táborozás alatt történt-e valami említésre méltó különösebb esemény, pl. baleset, és külön örülnénk annak, ha egy-két szóval jeleznék a tábori munkák várható eredményét is.

Barátosi József
ügyvezető társelnök

Szeptember 13-án és 27-én (a hónap második és negyedik szerdáján)
klubnap a Lenin teremben 18-20 óra között. (Bp. VII. Gorkij fasor 46-48.
Bányaipari Dolgozók Szakszervezetének székházában)